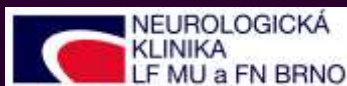

Diferenciální diagnostika: afázie - kognitivně komunikační porucha? (kazuistika)

Košťálová Milena

Neurologická klinika LF MU a FN Brno

CEITEC MU Brno

Diferenciální diagnostika:

***Kognitivně komunikační porucha
v rámci demence***

afázie

faktitivní porucha

?

(otevřená kazuistika)

Diagnostická kritéria demence

1. Kognitivní nebo behaviorální změny interferují s funkcí (aktivity denního života, pracovní aktivita).
2. Jedná se o změnu oproti dřívějšímu stavu.
3. Není vysvětleno delíriem nebo psychiatrickou diagnózou.
4. Anamnéza od nemocného, pečovatele a objektivizace deficitu vyšetřením.
5. Kognitivní nebo behaviorální změny ve dvou doménách:
 1. Poruchy paměti
 2. Poruchy myšlení a úsudku
 3. Deficit ve visuospeciálních funkcích
 4. Porucha řeči, čtení psaní
 5. Změny chování, osobnosti

AD a manifestace jazykových poruch

(kognitivně-komunikační poruchy) současně se projevují ve více jazykových rovinách:

- » sémantika, syntax, morfologie, fonologie - postiženy v menší míře, spíše je postižena přesnost, výkonnost, efektivita komunikace způsobem, který se odlišuje od ložiskových lézí v levé dominantní hemisféře,

foneticko-fonologické (výslovnost),

lexikálně-sémantické (slovní zásoba, význam slov),

gramatické (morfologie a syntax),

pragmatické (užití jazyka v reálné situaci).

- vyžaduje specifický diagnostický a terapeutický přístup
- nelze generalizovat na skupiny demencí s typickým iniciálním jazykovým deficitem!

Demence a manifestace jazykových poruch

postupná redukce lexikonu

málo frekventovaná slova

abstraktní slova

postupně celý lexikon

Diferenciální diagnostika - terminologie

„Afázie“ kognitivně komunikační poruchy u AD

- difúzní atrofie mozku
- pozvolný nástup
- postupně progredující
- terapie zaměřená na kompenzaci progredujících poruch
- rovnováha postižení verbálních a neverbálních výkonů
- rozvoj kognitivních i jazykových poruch

Afázie (získaná porucha jazykových funkcí) po CMP

- ložisková léze mozku
- náhlý vznik
- stabilizace stavu bez progresu
- Intenzivní terapie může zlepšit deficity
- disociace postižení verbálních a neverbálních výkonů

(Bayles, Tomoeada, Caffrey 1983; Bayles, Tomoeda 2007, Larkins 2007, Lehman-Blake 2007; Nickels 2009; Cséfalvay 2010)

Diferenciální diagnostika - faktitivní porucha

- **faktitivní** – předstíraný
- Faktitivní porucha – psychická porucha, při níž jedinec trvale a záměrně předstírá příznaky choroby, příčinou není vnější motivace finanční zisk či vyhnutí se určité situaci apod. a je vyloučeno vlastní somatické onemocnění.
- Probíhá chronicky a může vést k četným hospitalizacím, vyšetřením a výkonům.
- Vznik se vysvětluje např. vlivy v dětství, masochistickými sklony.

Kazuistika

Kazuistika

Žena, SŠ vzdělání, věk 71 let, dle Edinburghského dotazníku laterality skóre -80 tj. levorukost, servírka Sstarobní důchod, 4 děti, žije s manželem a dcerou; Byla sebevědomá dominantní osobnost. V rodině se nevyskytly podobné poruchy. Kognitivní funkce i řeč byly před vznikem onemocnění bez poruch.

V roce 2010 ve věku 69 let *náhlý* vznik fluentní fatické poruchy, poruch paměti, poruch orientace (místem, časem) a poznávání tváří, byl zvažován i možný EPI paroxysmus v úvodu.

Byly nasazeny kortikoidy s podezřením na limbickou encefalitidu a herpesin ze suspekce na meningoencefalitis virového původu - obojí bez efektu vysazeny 12.6.2010

Vyšetření kognitivně komunikačních poruch klinickým logopedem

Anamnéza

Opakovaně odebraná anamnéza od rodinných příslušníků.

Několik měsíců před vznikem poruch řeči v květnu 2010 tragické úmrtí oblíbeného vnuka. Rodina i pacientka má aktivní zájem na diagnostice, terapii, poskytli ochotně souhlas ke zveřejnění.

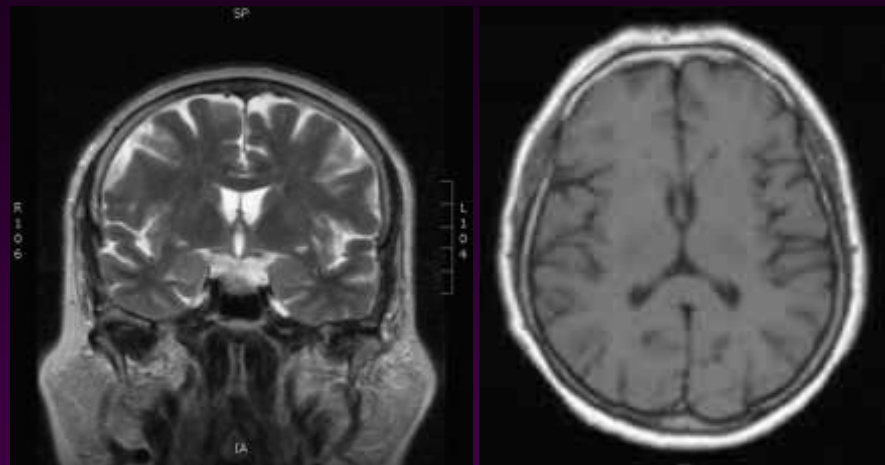
Blesed dementia scale 0 bodů 2010 a 14 bodů v roce 2012 – před náhlým vznikem poruch bez přítomnosti symptomů demence, ověřeno opakovaně od rodinných příslušníků i praktického lékaře.

Zdokumentované výkony pacienta 2010 a 2012. Pacientka s doprovodem pravidelně docházela od vzniku v roce **2010 do roku 2012 na logopedickou terapii** a doma plnila samostatná cvičení.

Kazuistika

- Lumbální punkce - nezáňtlivá (OP pásy negativní, pouze CB 0,99 a pozitivní MRZ reakce).
- EEG vyšetření v normě.
- V listopadu 2010 nasazen Citalec 20 mg 1-0-0 (deprese).
- V prosinci 2010 - protilátky proti K-kanálům Oxford negativní ANTI-VGKC AB (anti-voltage-gated potassium channel antibody – negative).

Výsledky zobrazovacích metod

2.6.2010

- CT mozku s negativním nálezem.
- MRI pouze nespecifické 3,4 mm hypersignální ložisko v oblasti BG vlevo. (NsP Kyjov)

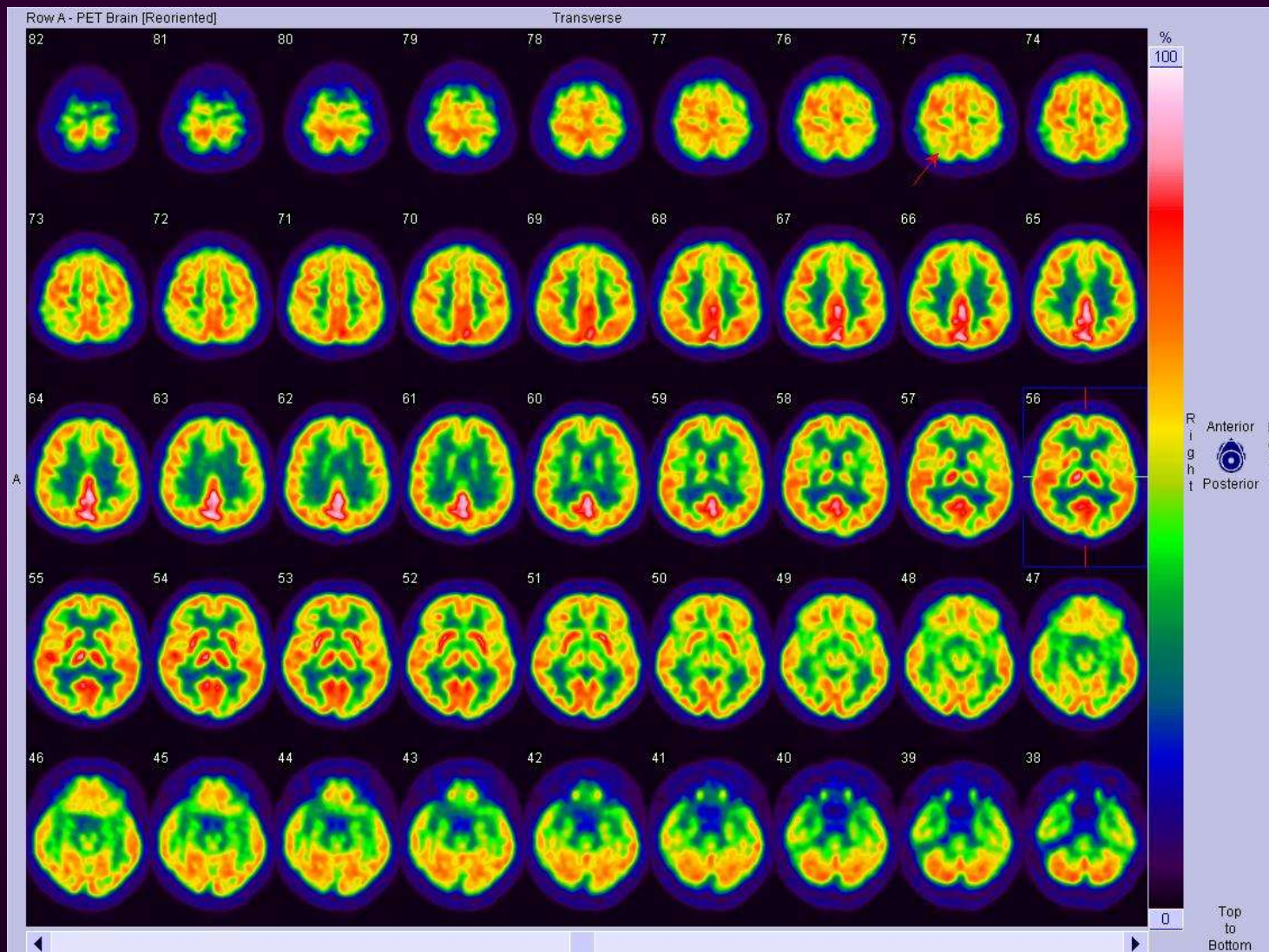
6.8.2010 - PET CT neproказuje ložisko patologické akumulace FDG.

leden 2011 - Kontrolní MRI beze změn.

9.6.2012 MRI: Nespecifické hyperintenzity v bílé hmotě hemisfér. Bez známek expanse. Ve srovnání s posledním vyšetřením je nález neměnný.

PET CT 2.10.2012

PET zobrazuje lehké cca symetrické snížení akumulace FDG v kůře parietookcipitálně. (MUDr. Vašina, MOÚ Brno)

Diagnostika kognitivních funkcí, 2010
z neuropsychologického vyšetření
(PhDr. R. Michalčáková, Ph.D., NK FN Brno)

paměť	
Krátkodobá verbální paměť (sémanticky nesouvisející materiál) WMS-III - Seznam slov	pásmo defektu
Krátkodobá vizuální paměť (komplexní vizuální materiál) Rey-Osterriethova komplexní figura	pásmo podprůměru
Verbální pracovní paměť WMS-III - Číselný rozsah	pásmo defektu
Vizuálně prostorová pracovní paměť WMS-III - Prostorový rozsah	pásmo defektu

Diagnostika kognitivních funkcí, 2010

z neuropsychologického vyšetření

Konstrukčně-praktické schopnosti Rey-Osterriethova komplexní figura	pásmo defektu
Kalkulické schopnosti WAIS-R - Počty	pásmo defektu
Krátkodobá koncentrace pozornosti WAIS-R - Symboly	pásmo defektu
Verbální fluence - lexikální - sémantická	pásmo podprůměru hraniční pásmo
Neverbální analyticko-syntetické schopnosti WAIS-R - Kostky	pásmo podprůměru

Závěr neuropsychologického vyšetření:

- Výrazná deteriorace sledovaných kognitivních schopností, výkon alterován ve složce paměti, pozornosti i exekutivních funkcí.
- V kresebných testech známky organicity. Pacientka orientována osobou, výrazné narušení orientace místem a časem.
- V kontaktu patrná rychlá unavitelnost pacientky, během vyšetření dobře spolupracující (v rámci možností daných kognitivním deficitem).

Diagnostika kognitivních funkcí klinickým psychologem a klinickým logopedem

	2010	2012
MMSE	7	1
ACE	26	11
Pozornost a orientace	2	0
Paměť	6	2
Verbální fluence	5	2
Jazyk	9	3
Zrakově-prostorové schopnosti	4	3

Výsledky vyšetření MASTcz 2010 - 2012

(Subtest / výkon v bodech / možné maximum)

Opakované měření stavu fatických funkcí

	6 / 2010	8 / 2010	8 / 2012
automatická řeč	0	2	0 / 10
pojmenování	7	2	1 / 10
opakování	6	4	4 / 10
fluence při popisu	10	10	10 / 10
psaní na diktát	2	0	0 / 10
rozumění otázkám	16	16	10 / 20
rozumění slovu	6	2	2 / 10
rozumění verbální instrukci	4	0	2 / 10
rozumění čtené instrukci	2	2	0 / 10
Jazykový index celkem	53	38	29 / 100

Vyšetření fatických funkcí - *maximum* / 2010 / 2012

Konverzace	-	-
Narativní schopnosti	-	-
Automatické slovní řady	-	-
Fonologická analýza 10 /	3	2
Lexikální posuzování 10 /	7	8
Lexikální sémantika 25 /	3	5
Porozumění větám 10 /	5	4
Opakování slov, vět 15 /	1	6
Pseudoslov / 10	0	1
Konfrontační pojmen. 20 /	7	1
Odpovědi na otázky 10 /	8	2

Vyšetření fatických funkcí - *maximum* / 2010 / 2012

<i>Subtest čtení</i>	2010	2012
Písmena a slabiky 20	8	3
Pseudoslova 10	0	0
Lexikální posuzování 15	0	0
Porozumění čteným slovům 15	3	0
Čtení slov nahlas 20	0	0
Porozumění čtenému textu 20	0	0

Vyšetření fatických funkcí - maximum / 2010 / 2012

<i>Subtest psaní</i>		
Opis písmen, slabik, slov 15 / 7		3
Opis pseudoslov 10	4	1
Diktát písmen 5	3	0
Diktát slov 10	0	0
Diktát pseudoslov 10	0	0
Písemné pojmenování 20 /	2	0
Popis obrázků 20	1	0

Celkové výsledky

Vyšetření fatických funkcí

	2010	2012	maximum
Mluvení a porozumění	34	30	110
Čtení	11	3	105
Psaní	17	4	85

Z nálezu klinického logopeda:

- Fluentní mluvená produkce je gramaticky a syntakticky správná, vyskytují se poruchy pojmenování (anomie, cirkumlokuce, sémantické parafázie) a poruchy porozumění významu slov a vět, došlo k narušení lexikální sémantiky (význam a výraz).
- Porozumění slovům a pojmům je postiženo. Relativně zachovaná schopnost opakování slov a hlasitého čtení a psaní frekventovaných slov.
- Narušení vizuální rekognice - prosopagnozie.
- Zraková asociační agnozie (Případné používání předmětu není postiženo.) Pacientka popisuje jako „ztrátu paměti“.
- Osobnostní změny - apatie, sociální stažení a emoční oploštění.

ZÁVĚR vyšetření klinickým logopedem:

Kognitivně komunikační poruchy fluentního typu s poruchou čtení a psaní a vizuálně gnostické poruchy se manifestují od roku 2010 s jednoznačnou progresí.

Videoukázky:

Rozumění mluvenému a čtenému

Výkon v roce 2010 - pacientka čte zpomaleným tempem výzvu „Zatněte pěst“ s latencí vyhoví adekvátně.

Výkon v roce 2012 - pacientka má za úkol přečíst větu „Zatněte pěst“ - není schopna přečíst, identifikuje pouze grafém „a“, výzvě již neporozumí a také nevyhoví.

Videoukázky:

Subtest psaní MASTcz - Diktát slov a věty:

„řve mrzne čtvrtka útočiště Naše broskvoň již plodí.“

2010 – zvládne výkon psaní částečně 2 body z 10

2012 – není schopna vůbec napsat slovo z testu, plní částečně náhradní jednodušší úkol – snaží se napsat vysoce frekventované jednoduché a krátké slovo „Auto“, projevují se vertikální a stranové záměny grafémů.

Na další straně ukázky porovnání progresu poruchy psaného výkonu.

ryse mrzne v čtvrtka

útočiště

- ① ryse
- m
- ryse
- ryse dba
- útočiště
- mace

Subtest psaní MASTcz -
 Diktát slov a věty:
 „ryse mrzne čtvrtka útočiště
 Naše broskvoň již plodí.“

Mi ryse dba útočiště

10. 2. 2010

VE MASNE TA VTOZE MAÉ DOSKON

RAVU①

AVU②

Výkon
VI 2010

VI 2010

VIII 2010

XI 2010

VIII 2012

Videoukázky:

Vyšetření fatických funkcí - subtest psaní:

automatické formy,
opis slov a pseudoslov,
diktát slov a pseudoslov,
písemné pojmenování,
popis obrázku.

2010 – částečně zvládá

2012 – převážně nezvládá (ukázky výkonu na další straně).

PŘÍLOHA (PSANÍ)					
6.1. <i>Maple jmelu k adrese bez PSČ</i>					
6.2.	S	K	U	H	Č
	BAR		UPOUČENIA		
	UDU		TAJEMNICKY		
	PORDD		ETNOGRATICKY		
	KYSLIK		SLAMA		
	PARATEO		STATISTIKA		
6.3.	mes		6.4.	M	
	D20			T	
	EKVILDG			A	
	LABUTOVNIK			C	
	JASOVAT			N	
6.5.	CII			VEST	
	SEM			OTE	
	V			DADKA	
	UAAVA			LU	
				KAROSEPIE	

Automatické formy

Opis

Diktát
písmen,
slov

PŘÍLOHA (PSANÍ)					
6.1. <i>Maple cokolivo jmelu, připsané na adresu ne</i>					
6.2.	S	K	U	H	Č
	VSR		UPOUČENIA		
	D20		TAJEMNICKY		
	EKVILDG		ETNOGRATICKY		
	LABUTOVNIK		SLAMA		
	TRADVA		STATISTIKA		
6.3.	mes		6.4.	M	
	UDU			T	
	KYSLIK			A	
	PORDD			C	
	PARATEO			N	
6.5.	CII			VEST	
				OTE	
				DADKA	
				LU	
				KAROSEPIE	

2012

2010

6.6.	HLAVY	KRAV	
	KELI	KULTURA	
	USTALO SE	LODE	
	NULEON	LE KED	
	LAKU		
6.7.	—	KOSTEC	
	—	NIZ	
	TELE	—	
	KOS	—	
	—	—	
	—	KYTARA	
	AUTO	PIE	
	STOLIKA	ISOU I	
	—	JALEVA	
	—	—	
6.8.	LEI E VI YATB YAMINKA MIMUNO STUL LAMA		

Diktát

Písemné
pojmenování

Popis obrázku

6.6.		
6.7.	↓ 3 ~	
	X 10	
6.8.	001 X 10 W	

2012

Videoukázky

Poruchy identifikace vizuálních objektů dle slyšeného, daří se identifikace frekventovaných výrazů.

Videoukázky

Bizardní projevy, automatické formy – série čísel vynechává některá čísla ze série 1-10 protože se jí tam čísla nelíbí, při vyšetření v roce 2010 a 2012 identický výkon.

Závěrečné shrnutí

Uvedené výsledky a srovnání výsledků vyšetření z roku 2010 a 2012 svědčí pro progredující kognitivně komunikační poruchy.

Susp. (Posterior cortical atrophy) Zadní atypická varianta Alzheimerovy demence. Diferenciálně diagnosticky se může jednat o faktitivní poruchu. Vyloučena afázie s alexií a agrafií vzniklá po cévní mozkové příhodě.